Tudástár

Világok, amelyek egymás után születnek

Az azték világképben a teremtés nem egyszeri, lezárt esemény. A világ több nagy korszakon, vagyis Napokon halad át. Mindegyik korszakban létezik emberiség, rend és élet, de egyik világ sem marad örökre változatlan. A korszakok végén valamilyen nagy erő zárja le az adott világot, majd újabb világ kezdődik.

Ez a gondolat egészen más hangulatú, mint azok a teremtésmítoszok, amelyek egyetlen világkezdetet mesélnek el. Az Öt Nap történetében a világ inkább ismétlődő próbálkozások és újrakezdések sorozata. A jelenlegi világ nem az első, hanem egy hosszú kozmikus történet egyik állomása.

Az aztékok saját korukat az Ötödik Nap, a Nahui-Ollin idejének tartották. Ez a mozgás, rengés és bizonytalanság korszaka. A világ léte nem magától értetődő: fenn kell maradnia, egyensúlyban kell maradnia, és ehhez az azték gondolkodás szerint az embereknek is szerepük van.

Az Öt Nap világa

Az azték hagyományban a korábbi világokat gyakran egy-egy Napként nevezik meg. Ezek a Napok nem egyszerű naptári korszakok, hanem teljes világállapotok: mindegyiknek saját rendje, emberisége és vége van.

Első Nap – Jaguár Nap

A Nahui-Ocelotl, vagyis Jaguár Nap világában az emberek óriásokként jelennek meg. A korszak végén jaguárok pusztítják el őket. A jaguár itt nem egyszerű állat, hanem a sötétség, az erő és

a veszély egyik legerősebb képe.

Második Nap – Szél Nap

A Nahui-Ehécatl korszakát hatalmas szélvihar zárja le. A történet szerint az emberek közül néhányan majmokká változnak. A szél itt nemcsak mozgás, hanem olyan erő, amely mindent elsodor és átalakít.

Harmadik Nap – Eső Nap

A Nahui-Quiahuitl világát tűzeső pusztítja el. Ez a kép különösen erős: az eső általában életet ad, itt azonban lángoló pusztulásként érkezik. A korszak lezárása így egyszerre fordítja ki és erősíti fel a természet képét.

Negyedik Nap – Víz Nap

A Nahui-Atl korszakát nagy árvíz zárja le. A víz sok teremtésmítoszban kezdeti anyag, itt viszont világzáró erőként jelenik meg. A történet szerint a túlélők halakká változnak.

Ötödik Nap – Mozgás Nap

A Nahui-Ollin az a világkorszak, amelyben az aztékok saját magukat elhelyezték. A mozgás, rengés és változás kora ez. A világ nem nyugodt és végleges állapot, hanem törékeny rend, amely bármikor megrendülhet.

Az Ötödik Nap megszületése

Az azték történetek egyik ismert változatában az istenek Teotihuacánban gyűlnek össze, hogy új Nap szülessen. A világ nem maradhat fény nélkül, ezért áldozatra van szükség. Nanahuatzin, a szerényebb isten, vállalja a próbát, és a tűzbe lép. Ő válik Nappá. Tecuciztecatl, aki később követi őt, Holddá lesz.

A Nap azonban nem indul el az égen. A történet ezen a ponton válik igazán aztékká: a fény megszületése még nem elég, mozgásba is kell hozni a világot. Az istenek saját erejüket, vérüket és áldozatukat adják azért, hogy a Nap járni kezdjen, és az új korszak működni tudjon.

Mítoszablak: Nanahuatzin és Tecuciztecatl

Két isten áll a tűz előtt. Tecuciztecatl gazdagabb, fényesebb, magabiztosabb alak, mégis habozik. Nanahuatzin szegényebb és alázatosabb, de végül ő lép elsőként a lángok közé. Ebből lesz a Nap.

A történetben nem a külső ragyogás dönt, hanem a vállalt tett. A Hold is megszületik, de halványabb fényt kap. Így magyarázza a mítosz a Nap és a Hold különbségét: az egyik erősebben ragyog, a másik szelídebben világít.

Quetzalcoatl és az új emberek csontjai

Az Ötödik Nap világához az új emberiség megteremtése is kapcsolódik. Az egyik ismert történet szerint Quetzalcoatl, a tollaskígyó isten alászáll a halottak birodalmába, Mictlanba, hogy megszerezze a korábbi világok embereinek csontjait. Ezekből lehet újra emberiséget formálni.

A történetben az ember nem teljesen a semmiből keletkezik. A régi világok maradványaiból, csontokból, isteni erőből és tápláló anyagból születik újjá. Ez jól illik az Öt Nap gondolatához: az új korszak nem törli el teljesen a régit, hanem annak darabjaiból is építkezik.

A kiinduló cikkben szereplő változat szerint Quetzalcoatl a csontokat kukoricával és az istenek vérével kapcsolja össze. Ez az emberteremtés képe ugyan más hangulatú, mint a maja Popol Vuh kukoricaemberei, de fontos hasonlóságot mutat: a tápláló növény és az emberi élet eredete itt is összekapcsolódik.

Mitől erős az Öt Nap története?

A világkorszakok

Az Öt Nap története nem egyetlen világot mutat, hanem egymás után következő korszakokat. Ez a kép azt fejezi ki, hogy a világ változik, megszakad, újrakezdődik, és minden korszaknak saját rendje van.

A Nap mozgása

Az Ötödik Nap megszületése után még nem elég, hogy van fény. A Napnak mozognia kell, különben a világ nem működik. Ezért válik központi kérdéssé a mozgás, az energia és az áldozat.

Az áldozat

Az azték mítoszban az áldozat nem mellékes elem, hanem a világ működésének része. A történetek azt mutatják, hogy a fény, a mozgás és az élet fenntartása erőfeszítést kíván.

A régi csontok

Quetzalcoatl emberteremtő történetében az új emberek a korábbi világok maradványaihoz kapcsolódnak. Ez azt sugallja, hogy az új világ nem teljesen előzmény nélküli: a múlt darabjai tovább élnek benne.

A törékeny rend

Az Ötödik Nap világa nem végleges biztonság, hanem fenntartott egyensúly. Ez a mítosz egyik legerősebb képe: a világ léte nem magától értetődő, hanem állandóan őrzött rend.

Kapcsolódások más teremtésmítoszokhoz

Az azték Öt Nap története jól kapcsolódik azokhoz a teremtésmítoszokhoz, amelyekben a világ nem egyszerre és nem véglegesen készül el. A maja Popol Vuhban az emberteremtés több sikertelen próbálkozás után jut el a kukoricaemberekig. Az azték mítoszban pedig egész világkorszakok váltják egymást.

A két történet közös vonása, hogy a teremtés nem egyszerű egyenes vonal. Van benne próba, törés, pusztulás, újraalkotás és emlékezet. Az azték változat azonban sötétebb és feszültebb: itt a világ fennmaradása is állandó kérdés.

Fejlesztő feladatok

Gondolkodtató feladatok az Öt Nap történetéhez

Ezek a kérdések a világkorszakok, a Nap, az újrakezdés és az áldozat szerepét segítenek értelmezni.

1 Párosítsd a Napot a végével!

1. Jaguár Nap

→ _____

2. Szél Nap

→ _____

3. Eső Nap

→ _____

4. Víz Nap

→ _____

5. Mozgás Nap

→ _____

Válaszlehetőségek: árvíz; jaguárok; földrengés vagy megrendülés; szélvihar; tűzeső.

---

2 Igaz vagy hamis?

☐ Az azték Öt Nap történetében a világ csak egyszer születik meg.

☐ Az Ötödik Nap az a korszak, amelyben az aztékok saját világukat elhelyezték.

☐ Nanahuatzin történetében a szerényebb isten válik Nappá.

☐ Quetzalcoatl emberteremtő történetében a régi világok csontjai is szerepet kapnak.

---

3 Beszélgessetek róla!

Miben más az a teremtésmítosz, amely nem egyetlen világkezdetet, hanem több egymás utáni világkorszakot mutat be?

Szerinted miért lehetett fontos az azték történetekben, hogy a világot folyamatosan fenn kell tartani?

Megoldások és pedagógiai mankók

1 Párosítás

Javasolt válasz

1. Jaguár Nap → jaguárok.

2. Szél Nap → szélvihar.

3. Eső Nap → tűzeső.

4. Víz Nap → árvíz.

5. Mozgás Nap → földrengés vagy megrendülés.

Pedagógiai megjegyzés

A feladat segít rendszerezni a korszakokat. A lényeg nem a nevek bemagolása, hanem annak felismerése, hogy minden világkorszakhoz saját lezáró kép kapcsolódik.

---

2 Igaz vagy hamis?

Javasolt válasz

1. Hamis. A történet több egymást követő világkorszakot mutat be.

2. Igaz. Az aztékok saját korukat az Ötödik Nap idejének tartották.

3. Igaz. Nanahuatzin válik Nappá.

4. Igaz. Quetzalcoatl a korábbi világok csontjaihoz kapcsolódó történetben vesz részt.

---

3 Beszélgetésindító kérdések

Lehetséges beszélgetési irány

Az Öt Nap története azért különleges, mert nem egyetlen kész világot mutat, hanem egymás után következő világokat. A teremtés így nem egyszeri esemény, hanem újrakezdések

sorozata. Az azték világképben a világ fennmaradása erőfeszítést, figyelmet és rituális kapcsolatot kíván.

> **Elfogadható válaszváltozatok**

Elfogadható minden olyan válasz, amely felismeri a korszakok egymásutánját, a világ törékenységét vagy az újrakezdés szerepét.

Felhasznált és ajánlott források

Az alábbi források az azték Öt Nap mítoszának és az azték teremtéstörténetek kultúrtörténeti hátteréhez használhatók.

- Az azték Öt Nap mítoszát bemutató mezoamerikai mitológiai összefoglalók.
- Trencsényi-Waldapfel Imre feldolgozása: A világ teremtése.
- Általános azték kultúrtörténeti és mitológiai forrásanyagok.

Mesefarm ismeretterjesztő anyag: Mesefarm / Galantusz Grafika, 2026.

Forrás és online változat

Forrás: Mesefarm.hu

Az eredeti online anyag a QR-kód segítségével érhető el.

Ez a PDF a Mesefarm nyomtatóbarát változata. A QR-kód az eredeti online cikkhez vezet, ahol a kapcsolódó tartalmak és frissítések is elérhetők.

Online változat
